

OROSZLÁNY – A FEKETE GYÉMÁNT VÁROSA

— Magyarországi riport —
1946-ban még semmi sem volt itt, most meg széles utcák, kétemeletes, modern házzal. Oroszlány — a fekete gyémánt új városa, bányaváros a szó igazi értelmében. A hegyek, a rétek, a szőlővel beültetett dombok alatt elszenesedett erdők pihennek.

1946-ban mindössze egy kis rozszant bánya volt Oroszlányban, de a felszabadulás után szinte vezényszóra emelkedtek magasba a karsu aknatornyok. S nem is olyan régen, a 17-es akna mögötti rengeteget fűrészek, és fejszék, lezuhanó fák és süritt levegős szegcselőkalapácsok zaja verte fel. Robbanások részketették meg a levegőt, majd gumiszalagok hosszú sora kezdett kigyóznai az új bányában, a külfejtésnél, ahol nem kell ácsolni, ahol nincs aknatorony, s a munkahelyekre besüt a nap.

De azoknak, akik az új bányákat építették, akik az osztályozó vastraverzeit szegcselelték, vasutat fektettek, és felszínre hozzák a szenet — tüzhely kellett, meleg, barátságos családi fészek. S lett is: olyan gyorsan épült, a város, hogy a munka lázában még nevetek sem kaptak az utcák, csak ilyen elnevezések vannak: 11-es tömb, 27-tömbház, 17-es szálló, még a vendéglőt is csak úgy nevezzük: "A Lujza". Nehéz leírni a várost — látni kell azt. A falu jövet jobbra, a domb tetőjén magasodik a vajúriskola. Modern, négyszázszemélyes, kétemeletes, sárgaszínű épület, nagy termekkel, olvasószobákkal, könyvtárral. Csak erre az egy épületre tizenhárommillió forintot költött államunk. Az ut baloldalan üdeződszínű, kétemeletes épület, az egyik új, 104 személyes munkásszálló, kényelmes szobákkal. A domb aljában épülő utcásor féligkész épületekből áll, egyikre még emeletet huznak, a másikra a tetőt rakják, a harmadikat cserepezik, s a negyedik előtt már teherautók sora áll butorokkal, háztartási eszközökkel — bányászok költöznek az új lakásokba.

Itt, az építkezés toronydarujánál találkoztam Grácia István főépítésvezetővel. Kis, zömök ember, egyszerű sportruhában, arca csupa derű. Munkaérendmrendes főépítésvezető. Oroszlányi őslakó.

— Amit itt lát. — mutat körbe — az mind vadonatúj. Eddig 1012 lakást építettünk. Egy-egy épület kétemeletes, padlással, pincével emeletes, padlással, pincével ellátott, mindegyikben van 36 kétszobakonyhás, fürdőszobás lakás, éléskamrával, vízvezetékekkel, villannyal. Szálló? Egyelőre hat nagy,

104 személyes szálló épült. Két bölcsőde és egy óvoda is van. Az egyik bölcsőde ott van a dombon, 35 férőhelyes. Ez itt szemben az új bölcsőde, 44 személyes.

— Az a hosszú, szürke, nagyablakos épület egy nyolctantermes iskola. A felszerelése is a legkorszerűbb. Sajnos, nemcsak a bölcsődében, hanem az iskolában is kevés a férőhely. Tudja, a bányászok mind nagycsaládok, annyi itt a gyerek, a fiatal, hogy Oroszlányt joggal nevezhetnénk az ifjuság városának.

S igaza van. Csak az iskolakötelesek száma 1200, a könyvtár, a szertár, stb. is tanterem lett, s a 39 pedagógusnak a feje se látszik ki a munkából. Délelőtt, délután oktatják a kis nebulókat.

— Ott, az az új, hosszú épület az állomás. Mellette a váróterem. Közvetlen a váróteremnél az az épület a raktár lesz. Az uttól jobbra orvosi rendelő. Emitt a vendéglővel szemben áll a szakorvosi rendelő: van külön belgyógyászati, sebészeti, fogászati, orr, gége, szem, fül stb. szakrendelője.

Gyorsan elvezet a város közepe felé. Egy új, kétemeletes háznál állunk meg.

Ez az új állami áruház. Igaz, midegyik új — mert van több áruház is — de ez a legújabb; 48 lakásos épület, a földszint az áruház, s a pincében van a raktár. Ezután már a többi is így tervezük: az emeleten lakások, alul pedig Közért, Husbolt, Háztartási Bolt, trafik, gyógyszertár stb. lesz.

Olyan ez a város, mint a növekvő gyermek, gyorsan kinövi új ruháját is. Milyen lesz mikorra "felnő"?

— Az épületeket dunántúli építészeti stílusban készítjük. A város a Haraszthegy felé terjeszkedik, ennek aljában lesz a főtér, itt emelkedik majd a tanácsháza, a posta, az új áruház és a szálloda. Nem messze modern iskolát építünk 16 tanteremmel. Ugyanitt lesz a kulturpark, szabadtéri színpaddal, kulturház, könyvtár, mozi, strandfürdő stb. Itt előttünk, a 3-as számú épület földszintjén, százszemélyes étterem nyílik, mellette eszpresszó, cukrázda. Két hét múlva már üzemben lesznek. És persze építünk lakásokat is, nem szőlve a bányászok saját családiházairól.

Távol a várostól füstölő salakhegy. Körülötte bánya és bánya. Legközelebb a 16-os akna áll, ahol 26 kaparószalag könnyíti meg a szén elszállítását a föld alatt. A szállítógátokban nyolc gumiszalagon surran a szén, a megtelt csilléket pedig hat

fővágati végtelenkötélű gép vontatja, s még 16 kisebb huzatógép is segít.

Ez a bányamás, mint a régi volt. A vaksin pislogó lámpák lassan eltűnedeznek, helyettük a főszállítógátokban már neonfény áraszt nappali világosságot. Eddig a 16-os aknában csaknem hat kilométer hosszú vágatban gyulladt fel a neonfény. A 17-es aknában hasonló a helyzet: majd minden nap kapnak valami új gépet. A neon itt is tért hódít: a 7-es és 8-as alvágat már nappali fényben uszik. Minden fronton kaparószalag szállítja a szenet, s a 101-es óriásfrontra most szerelték be a tizenharmadik gépegységet. A szállítógátokban mintegy 560 méter összhosszuságú gumiszalagberendezés dolgozik.

Persze, van még, ami hiányzik, amire sürgős szükség van. Patakiné a városi tanács titkára szerint az olyan apró dolgok, mint például a telefon, igen elkelnének. A tanácsházán mindössze egy te-

lefon van, ezen bonyolítják le a 18.000 lakosu város minden ügyét. Kellene egy apparátus is a város tisztántartására, az utak, parkok, játszótérek gondozására. És a posta, és új tanácsháza több közvetlen telefonvonallal, néhány játszótér, iskola, mozi, jobb közlekedés.

Az embernek az az érzése, hogy itt mindenki gazdag: hisz mindenki új lakásban lakik, csaknem mindenki új butort vesz. A legfeltünőbb, hogy mennyire hangos a város. Nem is annyira a gyerekszivajtól, mint inkább a rádióktól. A posta 1077 világvérvékészüléket és 419 vezetékess rádiót tart nyilván. Több a rádió, mint a lakás? Igen, mert egy családnak gyakran két rádiója is van, egy világvérvé, meg egy vezetékess, egyik az ország, a világ dolgairól, a másik a megye, a város s az üzem életéről tájékoztatja a családot. Fizetnek érte összesen 16 forintot havonta. A kerékpárok száma 1600, s 200 családnál van motorkerékpár is.